

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvenredno aedele in praznike. — Inzerati do 80 pett vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati pett vrst a Din 4.—. Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Usodno leto v zgodovini sveta

Chamberlain izjavlja, da zavezniki obvladujejo svetovna morja, na kopnem pa je mir pred viharjem — Usoda Čehov in Poljakov — Angleška pomoč Finski ne bo samo gola formalnost — Nasilje se mora končati

London, 10. jan. s. Včeraj popoldne je imel v Mansion House ministrijski predsednik Chamberlain dolga govora o angleški vojni politiki. V govoru, v katerem je orisal vojni in mednarodni položaj, je izjavil med drugim:

Cd vojne napovedi dalje me vodi v vseh mislih in vseh dejanjih en sam namen. da stori Anglija v najožji zvezi z zaveznic Francozjo vse, kar more, da bo vojna uspešno končana.

Prva beseda v novem letu naj velja poti za svobodo in pravičnost vsega človeštva ki je združila ves narod, kakor se nikdar Zopet, kakor pred 25 leti, se zbira iz vsega sveta iz svoje svobodne volje, da se združijo v nam, v skupni borbi. Ves naš trud je potreben, da se napravi konec politiki stalnih napadov. To novo leto, ki bo najbrže usodopolno v zgodovini sveta, se je začelo mirno. Toda to je samo mir pred viharjem.

Chamberlain je nato rekel, da so za sedaj na kopnem samo priprave za glavne borbe ter je nadaljeval:

Svetovna morja očističena

Edino na morju lahko rečemo, da je vojna v polnem teku. Tu lahko tudi zelo jasno presodimo rezultate prvih šestih mesecev vojne. Če te rezultate pregledamo, vidimo, da niso nezadovoljivi. Svetovni oceani so očističeni nemških ladij. Nemška trgovska mornarica, ki je ob začetku vojne štela eno četrtno naše, je izgubila vsled zaplenitve, potopitve in predvsem radi uničenja s strani lastnih posadk 228.000 ton. Ostala nemška mornarica pa je tudi zaprta v tujih pristaniščih, oziroma omejena na Baltičsko morje. Nemški napadi na naše brodogradilne, ki s svojo veličino nudi mnogo večji cilj za napade, pa niti s podmornicami, niti s minami, niti z napadalnimi ladjami niso dali doslej pomembnih rezultatov. Če odštejemo od naših izgub običajne izgube mornarice ter pristajajo, one ladje, ki smo jih dobili z zaplenitvijo, gradnjo novih ladij in prenosom od drugih zastav, vidimo, da smo izgubili doslej v pomorski vojni samo 122.000 ton, manj nego en procent trgovske mornarice, ki jo imamo. Vsak čas plove po raznih oceanih na svetu ena in tja nič manj nego 11 milijonov ton angleških ladij.

V tem času smo izgubili dve veliki vojni ladji »Royal Oak« in »Courageous« kakor tudi gotovo šestvili manjših ladij. Se bolj boleče so izgube življenj — moštva mornarice. Naša vojna mornarica in neoborožena trgovska mornarica pa imata še vedno neoparavano nadobitno nad morji. S porazom »Admirala Graf Spee« v eni najpomembnejših morskih bitk v naši zgodovini ter sledečim samoumničenjem te ladje s strani nemške posadke, ni bil samo očistič južni Atlantik tega napadalca, temveč je bila povzročena tudi nepopravljiva škoda na prestižu nemške mornarice v svetu.

Poljaki in Čehi

Če pogledamo preko meje nemške države, vidimo predvsem nesrečno Poljsko. Kako Nemčija postopa s Poljaki in Čehi, kako izrablja njihovo bogastvo, odnaša njihov življenjski predragi in njihovih domov ter naseljuje z Nemci domove, v katerih so Poljaki in Čehi živeli cele generacije.

Pomoč Finski

Sedaj je vrsta na Finski. Nanjo je bil izvršen napad od sile, s katero je Nemčija sklenila nesveto zvezo in ji dala zgled za napad. Finska se bori med snegom in zamrznjenimi jezeri proti brezobzirni sili kakor mi sami. Bori se za iste ideale kakor mi: za svobodo in pravičnost. Finska je dosegla doslej že mnogo čudovitih uspehov, ki nas navdajajo z občudovanjem za njen heroizem. Ali ne rabi Finska naših simpatij in pomoči? Hrabri finski narod je lahko miren, da naš odgovor na sklep Društva narodov v Ženevi ne bo samo gola formalnost.

So pa še druge države, drugi vredni prijatelji, ki jim moramo izraziti naše simpatije. To je Turčija, ki se ne nahaja v vojni, ki pa je v nekaj dneh vsled poplavl in potresov imela več žrtve nego vse vojnojoče se države skupaj v nekaj tednih vojne. Se zdaj ne vemo polnega obsega nesreče. Vsako poročilo prinaša nove podrobnosti o strahotah razdejanja v Turčiji. Turški narod prenaša svojo nesrečo s čudovitim mirom in stoično hrabrostjo, ki je od nekdanj njegova karakteristika. Mi, njegovi prijatelji, seveda želimo, da mu ne izkazuemo samo svojih simpatij, temveč tudi svojo pomoč. Angleška in francoska vlada sta že nakazali denarno zneske za žrtve. Sedaj pa se vrše še pogajanja s turško vlado glede oblike, v kateri naj bi bila poslana naša nadaljnja pomoč.

Sodelovanje s Francijo

Naše sodelovanje s Francijo za iste človečanske cilje je samo nov primer naše intimne zveze, ki sega sedaj že v vsa področja vojne, tako vojaška, politična, finančna in gospodarska. Mislim, da se bo izkazalo, da je ta naša zveza s Francijo v

vojni tolike vrednosti, da je nobena izmed obeh strank po koncu vojne ne bo hotela opustiti. In morda bo postavljen celo cilj, da bo ta zveza še razširjena in poglobljena. Kajti ničesar ne bi moglo bolj olajšati ob svojem času potrebne mirovne rekonstrukcije kakor sodelovanje — slično enmu med Anglijo in Francijo — tudi z drugimi narodi v Evropi.

V svojih treh nedavnih govorih je ministrijski predsednik Daladier z navedbo jasnostjo pokazal duha francoskega naroda, njegovo odločnost, da doseže zase varnost, ki jo je toliko časa zaman iskal. njegovo pripravljenost, da sprejme nase vse nevarnosti in žrtve, da doseže ta namen. Francija je enota v času narodne nevarnosti. Prepričan sem, da tudi Anglija ne bo zaostala za Francijo v svoji odločnosti. Enako pa se tudi ne bo mogla izogniti nevarnostim vojne.

Chamberlain je nato obširno govoril o notranjih angleških vprašanjih. Dal je podatke o organizaciji angleške armade. S prvima dvema kraljevima proklamacijama je bilo poklicanih pod orožje pol milijona vojakov, s tretjo, ki je bila proglašena 1. januarja, pa še 1.900.000. Od junija dalje je bilo še pod orožjem nadaljnjih 240.000 mož tako, da znaša sedaj število vojnih obveznikov v Angliji že do dva in tričetrt milijona. Tu še niso všteti številni prostovoljci, pripadniki redne rezerve kakor tudi ne moštvo letalstva in mornarice. Chamberlain je omenjal posamezne pogoje civilne obrambe proti letalskim napadom. Dejal je, da so mnogi takorekoč razočarani, ker doslej letalskih napadov na Anglijo ni bilo, ter se vprašujejo, ali so tako velike priprave in omejitve solah potrebne. Nato je treba odgovoriti, da se riziko napadov ni prav nič zmanjšal in da vsled tega vlada svoje politike glede zaščite prebivalstva ne sme prav nič izpremeniti. Vsi, ki njihova navzočnost ni neobhodno potrebna, naj se prostovoljno izselijo iz nevarnejših ozemelj, starši naj ne vodijo evakuiranih otrok nazaj v mesta. Zanesljiva zdravniška preiskava je ugotovila, da so otroci na deželi pridobili tako na teži, kakor tudi na višini.

Začasne omejitve

Cprav je sedanja vojna po svojem poteku drugačna od one leta 1914, je že sedaj potrebno, da vsakdo po svojih močeh žrtvuje čim več. Če hočemo, da obnovimo svoj prejšnji standard do konca vojne, moramo najprej zmagati, v to svrhu pa so potrebne časne omejitve, ki so v interesu nas vseh.

Za pravičen mir

Sedaj slišimo že besede o uničenju angleškega imperija. Nedvomno je, da bi Nemčija uživala, če bi propadli tudi mi, kakor so njene prejšnje žrtve. Mi s svoje strani nimamo takih maščevalnih namenov. Fantastična in zlobna izmišljotina je, da hočejo zavezniki uničenje nemškega naroda. Na drugi strani se mora nemški narod zavedati, da nosi vso odgovornost za nadaljevanje vojne z vsemi nesrečami, ki bodo vsled tega v tekočem letu sledile. Nemški narod se mora zavedati, da žele zavezniki socialno človečansko pravično ureditev vseh vprašanj, toda le s takimi garancijami, ki so se po izkušnjah izkazale brez vrednosti. Znanost metode ogražanja neodvisnih malih evropskih držav in stalne grožnje moralnemu standardu, na katerem počiva zapadna civilizacija. Nikjer niso te metode našle hujše obsodbe nego v Severni in Južni Ameriki. V nedavnih poslanici papežu je predsednik Zedinjenih držav poudaril, da samo prijatelji luči lahko preženejo silo zla. Popolnoma podpisujem to izjavo. Hotel pa bi še dodati, da je treba za zmago pravice žrtvovati svojo kri in svoje premoženje. Za ta naš veliki cilj smo enotni kakor se nikdar, podpirani od vseh narodov imperija, od silne velike zaveznice Francije ter uživamo tudi moralno podporo civiliziranega sveta. Proti taki zvezi se bodo sile zla zaman borile.

Ob začetku novega leta gledamo v bodočnost z nezlomljivim zaupanjem v moč našega krožja in pravilnost naše stvari.

Ugoden odmev na zapadu

V Angliji

London, 10. jan. s. (Reuter) Angleški listi podpirajo zlasti ona mesta v Chamberlainovem govoru, ki pravijo, da bo vojna postala še ostrejša in da bo zahtevala še nove žrtve. Vsi listi odobravajo odločni ton govora.

»Daily Telegraph« poudarja, da je nezlomljivo zaupanje v uspeh Anglije v vojni popolnoma upravičeno.

»Daily Express« podpira Chamberlainove besede, da je njegov edini cilj hiter, uspešen konec vojne ter pravi, da je to obrabrujoče sporočilo za narod.

Delavski »Daily Herald« se bavi zlasti z onim delom govora, ki obravnava gospodarska vprašanja. List poudarja, da angleški delavski razred že doslej ni in tudi nadalje ne bo odklonil nobene žrtve za evropsko svobodo. Zeli pa, da tudi premožnejši prispevajo k skupnim žrtvam na primeren in enak način.

»News Chronicle« poudarja, da je Chamberlain odlično začel kampanjo za okrepitev moralnih sil Anglije.

V Franciji

Pariz, 10. jan. s. (Reuter) V francoskih političnih krogih kažejo veliko zadovoljstvo z včerajšnjim govorom ministrskega predsednika Chamberlaina in pravijo, da je iz govora razvidna popolna istovetnost stališč angleške in francoske vlade.

V Belgiji

Bruselj, 10. jan. s. (Havas) Vsi snočni belgijski listi posvečajo veliko pozornost govoru ministrskega predsednika Chamberlaina. Poudarjajo, da govor izključuje možnost kolebanja v angleški politiki, ki so jo nekateri videli v se nepoštenen odstopu vojnega ministra Hora Belishe.

V Italiji

Rim, 10. jan. s. (Reuter) Rimski radio pripominja k govoru ministrskega predsednika Chamberlaina, da kaže sicer popolno zaupanje v zmago Anglije in Francije, da pa bi ravno Chamberlain prvi pozdravil vsako drugo rešitev spornih vprašanj, kakor ono z orožjem.

Odobravanje v Ameriki

Ameriški listi poudarjajo odločno željo zaveznikov za vzpostavitev trajnega miru

Washington, 10. jan. s. (Havas.) Govor ministrskega predsednika Chamberlaina je našel na zelo ugoden odmev v ameriških političnih krogih. Zlasti dobro je vplivala obljuba pomoči Finski, ki uživa v Zedinjenih državah velike simpatije.

Obenem vidijo v Chamberlainovem govoru trdno odločnost Anglije, da nadaljuje svojo borbo proti duhu agresije tudi za ceno največjih žrtv. S tem je odstranjena v Zedinjenih državah neka negotovost, ki se je pojavila na podlagi poročil nekaterih ameriških listov, ki so odstopu vojnega ministra Hora Belishe pripisovali velik pomen.

Zadovoljstvo vlada v Ameriki tudi zaradi ponovnega poudarjanja angleško-francoskega gospodarskega in finančnega sodelovanja, ki garantira Angliji in Fran-

V Nemčiji omalovažujejo

Chamberlainove izjave in trdijo, da Angleži nimajo jasne predstave o vojnih posledicah

Berlin, 10. jan. AA. (DNB) Ze preje je bilo naglašeno, da berlinski politični krogi ne posvečajo več nobenih pozornosti govorom francoskih in angleških državnikov. To velja tudi za včerajšnji Chamberlainov govor.

Nemški politični krogi smatrajo, da je bil Chamberlainov govor popolnoma odveč. Razen tega je tudi njegova vsebina stara. Predsednik angleške vlade navzlic temu, da je položaj njegove države težak, ni mogel povedati ničesar posebnega. Ome-

nil ni niti odstopa vojnega ministra, dasi ima angleško javno mnenje že svojo sodbu in na vso zadevo gleda z zaskrbljenostjo, posebno kar se tiče bodočnosti. Jasnno je, da nima noben vojni minister, ki je uspešno izvajal vse akcije, razloga dati ostavko. Toda Chamberlain si ni upal omeniti ta primer in ni govoril o nobenem nujnem in resnem problemu, ki sedaj zanima Anglijo. Chamberlainov govor izraža jasno slabost posebno v onih delih, v katerih se je Chamberlain trudil primerjati nemške izgube z zavezniškimi. V tem je bil popolnoma neiskren in to v taki meri, da je že žaljivo za samo angleško javno mnenje. Chamberlain poskuša odgovornost za vojno naprtiti nemškemu narodu. Jasnno je, da je hotel Chamberlain s tem umiriti svojo lastno vest. Chamberlainove izjave o finski sovjetskem sporu niso vzeli

resno niti na Finskem niti v sovjetski Rusiji. Ta izjava pomeni prej opomin za skandinavsko državo, naj se varujejo skritih namenov Velike Britanije.

Najnovejši Chamberlainov govor pomeni sliko človeka, ki je svojo državo potisnil v vojno ne da bi imel jasne predstave o posledicah, ki lahko za njo nastanejo. Chamberlain je sedaj v takem položaju, kakršen je moral nastati samo zaradi lastnih dejanj. Edino novo v Chamberlainovem govoru je bilo to, da je Anglija, kakor je to že sama uvidela, v zelo delikatnem položaju, ker je moral sam povedati svojim sodržavljanom, da jih nujno poziva, naj pristanejo na omejitve, ki se bodo morale izvajati.

Berlin, 10. januarja. AA. (DNB) Nemški tisk komentira včerajšnji Chamberlainov govor zelo kratko. »Völkischer Beobachter« pravi, da je Chamberlainov govor dokaz, da Anglija ne gleda z zaupanjem v bodočnost. Isto je dokazal tudi že Daladierov govor za Francijo. Chamberlain je tudi včeraj trdil, da odgovornost za vojno pade na Nemčijo. Dejstvo pa je, da je vodja Nemčije takoj oktobra, ko je bila končana vojna na Poljskem, predložil zapadnim silam konkretne mirovne predloge. Chamberlain je te predloge odklonil. »Allgemeine Zeitung« naglašja, da se Anglija trudi pridobiti nevtralne države za svoje vojne cilje.

Ojačeno sodelovanje Anglije in Francije

Angleške armade na zapadnem bojišču stalno naraščajo — Poenotenje poveljstva angleškega letalstva na fronti

London, 10. jan. s. (Reuter) S poenotenjem, da bo angleška vojska v Franciji v kratkem se znatno ojačala. Namen teh ukrepov je, da se čim več Francozov osvobodijo vojaške službe ter zapostijo v industriji. Predvsem naj bi se omogočil povratek domov onim Francozom, ki so stari preko 30 let in ki lahko kot strokovnjaki služijo domovini, posebno v tovarnah orožja, streliva, letal in drugih nujno potrebnih izdelkov.

V ostalem je snoči že minister za vojne dobave Burgin izjavil, da angleška vojska v Franciji po svoji številni moči stalno narašča. Nemci, je dejal minister, bodo spoznali, da se bo treba bati angleških vojakov, njihovih orožja in posebno topov, najmanj toliko kakor francoskih.

London, 10. jan. s. (Reuter) S poenotenjem poveljstva angleškega letalstva v Franciji bo odstranjen nekoliko kompliciran položaj, ki je vladal v angleškem letalstvu od izbruha vojne dalje. Medtem ko je bilo lovsko letalstvo na fronti doslej podrejeno vrhovnemu poveljniku angleške vojske lordu Gortu, so bila angleška bombna letala v Franciji podrejena vrhovnemu letalskemu poveljniku v Angliji. S tem, da bodo sedaj vsa angleška letala pod poveljstvom ene osebe v Franciji, bo olajšano sodelovanje na eni strani z angleško vojsko, na drugi strani pa tudi z vrhovnim poveljstvom zavezniške vojske.

Prve kolonialne čete v Franciji

London, 10. jan. s. (Reuter) Včeraj je došel v angleški glavni stan na fronti poveljnik kanadske ekspedicijske vojske Mac Norton s svojim štabom.

Na zapadno fronto so dospeli tudi prvi oddelki angleških kolonialnih čet. So to vojaki z otoka Cipra, ki so sedaj prvič na evropskem bojišču.

10.000 tonski angleški parnik zadel na mino

Na poti v Južno Afriko se je včeraj potopil parnik »Dunbar Castle« neposredno po odhodu iz neke angleške luke — Potniki vsi rešeni, kapitan in dva člana posadke pa so žrtve eksplozije — Nemški bombniki potopili v Severnem morju tri parnike

London, 10. jan. s. (Reuter) 10.000 tonski angleški parnik »Dunbar Castle« je zadel včeraj ob južnovzhodni angleški obali na mino in se potopil. Kapitan ladje in dva člana posadke so bili pri katastrofi ubiti. Na ladji je bilo 48 potnikov, med njimi 9 otrok. Kolikor je znano, so vsi rešeni, isto tako vsi ostali člani posadke, ki je štela okoli 150 mož.

Katastrofa se je primerila takoj, ko je ladja zapustila luko. Pilot je bil še na ladji. Mina je zadelo ladjo v sredini pri poveljniškem stolpu. Kapitan je bil smrtno ranjen, pa se je še spazil do poveljniške kabine, da reši ladijske papirje. Ob vratih kabine so ga našli mrtvega. Prvi ladijski častnik je prevzel poveljstvo nad reševalnimi deli. Potniki so bili nadvse disciplinirani in ni bilo med njimi nobene panike. Večina je bila še v jedilni dvorani po kosilu. Spuščeni so bili takoj rešilni čolni in neka obalna motorna ladja je prišla na pomoč. Več potnikov in članov posadke je zračni pritisk vrgel v morje, pa so jih kmalu potegnili iz vode. Ladja se je pol ure po eksploziji potopila. Zadnji je zapustil ladjo radiotelegrafist.

»Dunbar Castle« je bil zgrajen l. 1930 ter je opravljal v mirnem času redni potniški promet med Anglijo in Južno Afriko. Imel je prostora za 560 potnikov. Tudi včeraj je bil na poti v Južno Afriko.

London, 10. jan. s. (Reuter) Nemška bombna letala so včeraj v Severnem morju potopila tri parnike, enega angleškega in dva danska. Z angleškega parnika »Gawr« (689 ton) je bila rešena vsa posadka. Z danskega parnika »Ivan Kondrup« (2400 ton) pogrešajo 10 mož posadke, s parnika »Fedry« (930 ton) pa enega.

Na pomožni ladji, ki oskrbuje svetilnike ob angleški obali, je bilo izmed 40 mož posadke 32 ranjenih, en častnik pa je bil ubit. Nemško letalo je ladjo obstreljevalo s strojnimi in iz zbežalo šele, ko se je pojavilo šest angleških lovskih letal.

Letos odločilni dogodki

Edinburg, 10. jan. AA. (Reuter) Minister za delo Brawn je imel snoči tu govor, v katerem je orisal sedanji potek vojne ter pozval ljudstvo naj žrtvuje čimveč za obrambo države. Brawn je med drugim dejal, da bodo po njegovem mnenju letos nastali dogodki, ki bodo odločili o vojni sreči. Mogoče ti dogodki ne bodo pomnili skrajne zmage v letu 1940, vendar pa bodo osnova za zmago.

Inserirajte v »Sl. Narodu«!

Svetost pokopališča izključuje vsako špekulacijo

Kakšnemu namenu naj služi zemljišče opuščene pokopališča

Maribor, 9. januarja. Zgornji naslov je v splošnem že določen odgovor na vprašanje, da-li svetost pokopališča dopušča tudi — kupčijo. Namreč kupčijo, v kolikor ta (sicer tudi nedolžna) beseda nadomestila izraz: špekulacija. Brez kupčije (tudi v doslovnem pomenu te besede) so bila mogoča le grobišča prvih krščanskih občin, za katere prostor je bil — darovan. Za današnja pokopališča je to mogoče le v izrednih primerih podaritve zemljišča za pokopališča. V splošnem pa je treba tudi tako zemljišče plačati — torej je to že kupčija. Tudi cerkvene uprave so bile že pred Jozefom II. v splošnem primorane za nakup zemljišča za pokopališča izven cerkve oz. bivališa. Nakup je šel na račun cerkvene imovine. Za kritje te kupnine pa se je vpejala pogrebna stoltnina, tako da se je tudi kupljeno zemljišče v določenem času izplačalo ali izravnavalo iz dohodkov stoltnine, s katero je bila združena tudi pravica primerne najemnine za uporabo zemlje za grobove in grobnice. O obojih dohodkih se je moral voditi točen in celo od najvišje oblasti po vzorcu predpisani račun in pre-

gled. Proti zlorabi najemnine za grobove so bili istotako uradno določeni predpisi za čas in rok, v katerem se je v primeru potrebe (primanjkanje prostora) smelo grob prekopati in vanj položiti novega mrtveca. Ta rok je bil, to smo že videli, v različnih državah zelo različen.

Da nas bodo pozneje razumeli, priporočamo, da se ta odstavek dobro obdržijo v spominu. Gremo namreč h koncu pojmovanja kupčije. Tudi pri najbolj vzorni ekonomiji s prostotom pride nekoč čas, ko postane pokopališče prenapolnjeno in je treba misliti na preskrbo novega.

Kaj tedaj s stari pokopališčem? To je kardinalno vprašanje: v kakšen novi namen naj služi zemljišče opuščene pokopališča? In ali se sme — zlasti če je bilo pokopališče cerkveno — kot zemljišče prodati ali pa se mora izrečno le v splošno dobrodelni in njegovi (čeprav z opustitvijo obilno razposređeno) svetosti namen le podariti? Da bo odgovor lažji, je treba le poudariti, da je bilo — zlasti v slučajih starejših pokopališč, dotično zemljišče samo s številnimi najemninami

za grobove že pred potekom roka opustitve ponovno preplačano. Vsaj v mestih in večjih krajih. Pri tem niti ne računamo tudi še ponovno sprejemanje pogrebno stoltnino.

V glavnem tak položaj je v primerih, ko je moralo biti prvotno tako zemljišče kupljeno. Še bolj do izraza pa prihaja primer, ko je bilo zemljišče podarjeno in so se tudi stroški za razne naprave krili iz darov, ali kvečjemu iz računa najemnin za grobove.

Začasno toliko v splošnem. Poglejmo naš primer (z mariborskim stariim cerkvenim pokopališčem). Recimo, da je bilo zemljišče za starejši del pokopališča kupljeno (pred 140 leti). Tedaj je bila kupnina še pravcata malenkost. Naše razprave pa so razgibale zanimanje med stariimi Mariborčani, ki se že oglašajo s ponudbo prirečanja, da je bilo tudi to zemljišče — darovano. In kar je za sedanjí spor še bolj zanimivo: darovano za slovensko predmetno župnijo oo. franciskana, ne pa za stolno in mestno župnijo.

F. P.

Ob filmu dr. Roberta Kocha

Pomagajmo graditi azil za jetične bolnike

Maribor, 9. januarja. Protituberkulozna liga v Mariboru podaja k predvajanju znamenitega filma dr. R. Kocha sledeče pojasnilo: Rodil se je ta veliki nemški učenjak v letu 1843. kot tretji sin izmed enajstih otrok rudarskega uradnika. Mladost mu torej ni bila postлана z rožami in tudi, ko se je dokopal do zdravniškega naziva, se je moral kot podočeljski zdravnik prebiti skozi življenje.

Takrat je vladal v medicinski znanstvenem svetu oster spor glede povzročiteljev bolezni. Louis Pasteur, ki je živel v tem času, je ožnanjal nauk, da so povzročitelji mnogih bolezni neznatno majhne žive stvari — tako zvane mikrobo, dočim so nemški medicini z Rudolfom Virchowom na čelu odklanjali te nauke. R. Koch je bil učenec slavnega anatoma Henleja, ki je prišel do sličnih zaključkov kakor Louis Pasteur.

R. Koch si je doma na deželi z najskromnejšimi pripomočki uredil nekaj laboratorij in je ves prosti čas presedel pri mikroskopu, da bi pridil v neraziskani svet mikrob. Že ob začetku raziskovanja se posreči Kochu odkriti način razmnoževanja in prenašanja povzročitelja vrančnega prisada. S svojim odkritjem je seznanil takrat najuglednejšega medicinskega znanstvenika Virchowa, ki je tega nepoznanega podočeljskega zdravnika z zaničljivim posebnostmi odklonil. Kljub temu R. Koch ni popustil, podvojil je svoje napore.

V Breslau — kamor je bil premeščen kot mestni zdravnik, — si je našel novih pripomočkov za gojenje in raziskovanje mikrob in je postavil temelj mikroskopske fotografije s tem, da je zvezal lečo fotografskega aparata z okularjem svojega mikroskopa.

Zelo je zanimalo Kocha gojenje ran. Posrečilo se mu je, da je dosegel bistvo te vrste bolezni. Prav tako je obrazložil tudi potek zastrupljenja krvi. Na zborovanju nemških prirodoslovcov v Kasselu leta 1878 so bila znanstvena odkritja R. Kocha zopet zavrnjena s splošnim odklonilnim molkom. Pač znana usoda velikih mož, da jih vsi drugi narodi prej priznavajo kakor lastna domovina. Tako so govorili o R. Kochu v Parizu, Londonu, Rimu in Petrogradu, v Parizu in Carigradu, da celo v Ameriko je segal njegov glas — tako da kljub Virchowemu prizadevanju ni mogla nemška vlada več zanikati R. Kocha in ga je v letu 1890 poklicala v zdravstveni urad v Berlin, kjer mu je nudila vsi pomoč pri njegovem delu.

Sedaj se je R. Koch vrnil na raziskovanje največje sovražnice širokih ljudskih mas — tuberkuloze. Takrat so jo po večini smatrali za posledico resnične motnje prebave. Vendar je Koch kljub plačnemu se poteku jete mislil trdno in na efektivno bolezen in se je zaklel, da ne odneha prej dokler ne najde njenega povzročitelja. Hodil je po bolnicah in raziskoval na stolne in stolne trupel bolnikov umrlih za tuberkulozo in je doma z najrazličnejšimi metodami študiral za jetične značilne bulice. Stolne in stolne pripravke je z največjo skrbnostjo pripravil — brez uspeha. Tuberkuloze ključ ni bilo mogoče najti. Pa mu je njegova duhovitost na področju barvanja, pripomogla, da predre skrivnostni pajčolan jete in je odkril bacil tuberkuloze. Uspeh je, da je privzgojil te bacile v čisti kulturi in dokazal njih naravo s tem, da je z njimi cepil živali in tako povzročil na njih tuberkulozo.

24. marca 1882. leta, to je pred približno petdesetimi leti, je na seli fiziološkega društva v Berlinu s skromnostjo ženita naznanil, da je povzročitelj tuberkuloze bacil palčaste oblike 1 in pol do 3 in pol tisočinke in s širino jedva pol tisočinke milimetra.

Od vseh strani so odlikovali največjega medicinskega stoletja in so imenovali povzročitelja jete po njem: »Kochov bacil«. Potem je Koch deloma sam deloma s svojimi učenci odkril še povzročitelje kolere, kuge, griže, tifusa, gobavosti, tetanusa, pljučnice in drugih bolezni.

Robert Koch nam je pokazal sovražnice zdravja, proti katerim se moramo boriti, proučeval je njih lastnosti in si je pridobil nevernive zasluge s tem, da je dokazal, da ima vsaka nalezljiva bolezen svojega posebnega živega povzročitelja in učil, da uničimo s povzročnikom tudi bolezen samo.

S svojim odkritjem je podal dr. R. Koch medicini povsem nove smerice v posledu pobijanja nalezljivih bolezni in predvsem tuberkuloze. Predlagal je zaradi tega zavodov za izoliranje in zdravljenje jetičnih, na drugi strani pa je priporočal preventivno zdravljenje z zboljšanjem socialnih in higienskih razmer in s tem postal temeljnič modernih higiene. Poleg Pasteurja ga moramo prištevati med največje dobitnike človeštva.

Ta kulturni film se predvaja v »Grajskem kinu« v prid protituberkulozni ligi, ki zbira in se trudi doseči drugo polovico milijona za popolno krite posestva, ki bo služil azilu za jetične bolnike.

sestaviti seznam vseh sadjarjev v njenem območju z navedbo njih rodbinskih, premoženjskih in pridobitnih razmer. Mestno poglavarstvo v Mariboru vabi vse sadjarje, da gredo oblastnim organom, ki bodo vršili zadavne poizvedbe v izvajanju odredbe banske uprave, na roko. Besedilo odredbe je razvidno iz razpisa na uradni deski mestnega poglavarstva.

Prva telovadna ura sokolskega obrtnega naraščaja bo v četrtek ob 20. uri v telovadnici klasične gimnazije. Vsi trgovinski in obrtniški pomočniki, nameščenci in vajenci, ki imajo veselje do sokolske telovadbe, so dobrodošli! Naknadno vpisovanje novih telovadcev za časa telovadbe. Zdravo! — Načelnstvo Sokola Maribor matice.

Pogreb Vatovčeve mame. Iz mestne mrtvašnice na Pobrežju se je razvil na franciskansko pokopališče dolg mrtvaški sprevod. Na čelu je sviral postarska godba žalostne, sledili so pred krsto in za krsto številni pogrebniki, ki so spremljali blago pokojno gospo Alojzijo Vatovce na njeni poslednji poti Stevilna udeležba iz vseh krogov mariborskega prebivalstva je pokazala, kako priljubljena je bila blaga pokojnica v Mariboru. Med pogrebniki so bili v posebno lepem številu mariborski postarši uradniki in uradnice z upravnikom pošte Maribor II g. Setincem na čelu. V lepem številu pa se je zbrala k poslednjemu slovesu tudi tukajšnja družina rojakov in rojakin iz Gorice ter okolice. Ubrano so pevec »Drave« pod vodstvom svojega zborovodje g. Albina Horvata tpepel pretresljivo »Gozdič je že zelen«, postarska godba pa je v poslednje slovo odsvirala tuborno žalostinko. Gruda je padala na rakev plemenite žene, ki je bila vsa obsuta z vencji Zemlja je zagrnila mater in ženo, ki je bila značilna predstavnica tiste generacije naših žena, ki so vsak hip pripravljene junaka in nesebično žrtvovati se v korist ljubljenei svojcem ter v brezprimerno požrtvovalni službi skupnosti ter celoti Spomenu Vatovčeve mame čast in slavo!

Iz knjižnice Delavske zbornice. Tukajšnja »Delavska Politika« poroča v številki 3: »V knjižnici Delavske zbornice v Mariboru so se zadnje čase izvršile velike spremembe oseba. Bivša upraviteljica knjižnice Kristof Režka je bila že pred meseci odstavljena in nato premeščena v knjižnici DZ v Celju, kjer je hudo zbolela in se je morala podvreči že dvema operacijama. Posle knjižnice je ob svoji premeščitvi morala izročiti gospe Reberšek, ki je nato vodila knjižnico sama. Pred enim mesecem je bil za vodjo knjižnice nastavljen nek trgovski pomočnik s podočeljem, ki je takoj ob prihodu prevzel tudi vodstvo knjižnice. Z 31. decembrom 1939 pa je morala izstopiti tudi gospe Reberšek in je sedaj nekaj dni opravljal posle v knjižnici novi vodja knjižnice sam pod takimi razmerami knjižnica, ki je bila ustanovljena z namenom, da bi služila izobrazbi delavstva ne more uspevati, kajti delo knjižničarja ne obstaja sama v tem, da izdaja knjige ampak mora poznati literaturo, kakor tudi obiskovalce, da jim lahko prav svetuje in postrže za odgovarjajočimi knjigami. Za tako usposobljenost pa je seveda potrebna dolgoletna praksa v knjižnici.

V Ljudski univerzi predava v petek 12. januarja dr. Lujo Thaler o razvoju medicine od prazgodovinske dobe do danes. Predavatelj je znan tudi izven naše države kot odlični poznavalec zgodovine medicine.

Tedaj zdravstvene gimnastike in umetnega plesa bo priredila znana zagrebška strokovnjakinja za ritmično gimnastiko in umetni ples Mirjana Dragana Janček por Stropnik. Po zelo uspešnem trimesečnem tečaju se prične novi tečaj v ponedeljek 15. januarja. Neobvezno ter brezplačno informativno predvajanje bo v Narodnem domu, II. nadstropje. Tedaj se vrši dopolnilno od 10. ure dalje, popoldne pa od 3. ure dalje, tako da se ga lahko udeležijo tudi dijaki, dijakinje in nameščenci.

Slovenjgoriške novice. Sedaj, ko po Slovenskih gorah kuhajo žanje, se dogaja, da ljudje ne pijejo žganja in kljub temu obležijo po cestah. Iz tega je sklepali, da primanjkuje potrebna hrana. V prvi vrsti krompir, ki ga revne družine zelo pogrešajo. Številnim bajtarskim rodbinam je sedaj najboljša hrana — vodena repa. Tem družinam bo treba čim prej pomagati bodisi s tem, da se omogoči ljudem primeren zaslužek, ali pa z izdatno pomočjo v živilih. — 50 letnica rojstva praznuje te dni pri Sv. Trojici v Slovenjskih gorah ugledni gostilničar g. Ernest Golob. Slavljenec se živahno udeležuje v vseh svetotrojskih nacionalnih društvih. Je predsednik tamošnje gasilske čete, podstarosta gasilske župe za Maribor levi breg, načelnik Posojilnice, socialni referent v sokolski četi, odbornik CMD in Čitalnice ter predsednik Združenja gostilničarjev za svetlotrojski okoliš. — Po naših grških pritiskih zadnje dni hud mraz. Tako smo imeli te dni 26 stopinj pod ničlo. Slovenjgoričani takšne zime že več let ne pomnimo.

Iz vrst Maistrovih borcev. Pri Zoheru so se sestali Maistrovi borci in pokazali s tem idealno medsebojno tovariško ter družabno povezanost. O tekočih zadevah je izčrpan poročal predsednik g. Julij Guštin. Med drugim se je sprožilo vprašanje enakovrednosti članov Zveze Maistrovih borcev s solunskimi borci, vprašanje davčnih olajšav za člane posestnike in obrtnike ter preskrbe najrevnejših članov ZMB.

Zaporno povelje je izdalo mariborsko okrožno sodišče proti 32 letnemu zidarju Francu Stepišniku, ki bi se moral včeraj dopoldne zagovarjati pred velikim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča, pa k razpravi ni prišel. Stepišnika je namreč državno tožilstvo obtožilo, da je v Zamušanah izvršil roparski napad nad posestnikom Jakobom Vesenjakom ter ga izropal. Odzvel mu je 1200 din gotovine ter razne druge predmete.

Krstna predstava v gledališču. V kratkem bo v Narodnem gledališču krstna

predstava novega dramskega dela našega mariborskega književnika in dramatika g. Rudolfa Golouha. Nova drama ima naslov »Krisalida«. V mariborskih kulturnih in gledaliških krogih se opaža zelo živahno zanimanje za novo domačo drsko delo. — Mariborsko vreme. Prenehalo bo snežiti in napoveduje se še hladnejše vreme. Včeraj je znašala najvišja temperatura —3,6, davi —9,2. Višina snega 22 cm, novozapadlega snega je 9 cm.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR Narod. gleda. v Mariboru Sreda, 10. januarja. Zaprt. Četrtek, 11. januarja, ob 20. uri: »Zaroka na Jadranu«, Red C.

Prihodnja dramska novost v mariborskem gledališču, Mariborska drama v režiji J. Koviča pridno pripravlja Shakespearejevo žalobno »Othello«. Kakor znano, je tudi Othello prevedel Oton Zupančič.

27 milijonov din v zrak

Mariborčani najbolj čislajo cigarete »Drava« — Lani so jih pokadili skoraj za polovico več kakor predlanskim

Maribor, 9. januarja.

Znano je, da predstavljajo tobačni izdelki naše monopolne uprave znaten vir dohodkov za državo. Ze sami Mariborčani so v letu 1939 pokadili tobačnih izdelkov v vrednosti 26.980.128 din proti 26.501.439 din 50 par v letu 1938, 27 milijonov dinarjev so torej Mariborčani izdali za cigarete, cigare in tobak. Ta velikanška vsota je šla v zrak, ne da kaj koristila človeštvu.

Zanimiva je statistika, koliko so Mariborčani pokadili v posameznih mesecih. Meseca januarja je šlo v zrak 2.114.596 50 din (v istem razdobju l. 1938, pa 2.023.715 din), meseca februarja 2.036.847 din (leta 1938, 1.920.255 din), mes. marca 2.293.327 din (2.242.728), meseca aprila 2.245.910 50 din (2.156.294), meseca maja 2.419.579 50 (2.146.647), meseca junija 2.251.066 din (2.206.384), meseca julija 2.343.536 50 din (2.211.855), meseca avgusta 2.315.157 din (2.409.520), meseca septembra 2.414.578 50 din (2.226.683 50), meseca oktobra 2.234.587 din (2.361.766 50), meseca novembra 2.058.262 din (2.255.255), meseca decembra pa 2.254.080 50 din (2.340.335). Kakor je razvidno, je konzum tobačnih izdelkov, oziroma prodaja tobačnih izdelkov po normalni ceni do meseca julija stalno narasla. Po mesecu juliju, ko je monopolna uprava spet prodala eksportne cigarete, pa je redna prodaja tobačnih izdelkov stalno padla, izjemo tvori le mesec september, ko so Mariborčani zaradi takratnih izrednih časov skoraj 200.000 din več izdali za tobačne izdelke kakor v istem razdobju leta 1938. Eksportne cigarete so namreč za 50 % cenejše in baje tudi boljše. Zaradi tega so zelo iskane. Dobijo pa jih le potniki, ki potujejo v inozemstvo. Iz tega morda sledi, da so Mariborčani pridno

potovali in pridno kupovali eksportne cigarete.

Zanimivo bi tudi bilo ugotoviti, kakšne vrste tobačnih izdelkov Mariborčani najbolj čislajo. Kadilci zelo čislajo cigarete »Drava«, ki so jih lani pokadili 39.773.400 kosov. Čislajo jih pa zaradi tega, ker so najcenejše. Tudi cigareta »Ibica« je pri kadilcih v časteh. Lani so jih Mariborčani pokadili 26.074.800 kosov. Na tretjem mestu je cigareta »Zeta«, ki je je šlo v Mariboru v zrak 14.381.200 kosov. Potem sledi »Morava«, in sicer 8.118.800 kosov, nadalje »Mirjana« 1.140.200 kosov, »Neretva« 632 tisoč 800 kosov, »Drina« 451.100 kosov, »Vardar« 137.100 kosov, »Drina« brez nikotina 57.400, »Sumadija« 25.360, »Mlinica« 13.910 kosov, »Kosovo« 8340, »Strumica« 4280 kosov, »Bled« 50.800 kosov.

Od cigar so Mariborčani v preteklem letu največ pokadili tako imenovane »mašne inozemske«, in sicer 499.900 kosov. »Brazil« so Mariborčani pokadili 243.600 kosov, nadalje 111.200 kosov »Portoriko«, 90.300 kosov »Kuba«, 88.680 kosov »Opera« 36.150 »Cigarillo«, 57.200 »Viržinica«, 29.800 »kratkih domačih«, 9980 »Trabuco«, 9420 »Regaltina«, 250 kosov »Flor de Havana« in 180 kosov »Perle de Kuba«. Razen tega so Mariborčani v preteklem letu pokadili 29.332 50 kg duhan II vrste, 8547 kg savskega duhana, 1698 50 kg duhana prve vrste, 287 50 kg zetskega duhana, 115 50 kg neretvanskega duhana in 270 kg trebinjskega duhana za zvekanje je šlo v letu 1939 v Mariboru 493 50 kg burmota pa 381 50 kg. Za cigaretni papir pa so Mariborčani v preteklem letu izdali 301.800 din.

Zanimivo je, da se je konzum »Drave« cigaret nasproti letu 1938 pomnožil skoro za 50 % prav tako konzum cenejših cigar, kar gre prav gotovo na račun slabih plač.

Sv. Križ je — zmagal

Razsodba za Kozjak je izšla — Perkova zahtevke zavrnjen

Maribor, 9. januarja. Po dolgem, že nestrpnem čakanju na razsodbo v dolgoletni pravi za kosček Kozjaka smo šele danes iz gotovega vira doznali, da je pisarna razsodbe izdana in sicer — kakor je vsak nepristranski opazovalec in zasledovalec te pravde lahko pričakoval se ta razsodba glasi tako, da je bil tožnik posestnik Perko s svojim zahtevkom do občine Sv. Križ na Kozjaku zavrnjen.

Dva važna izuma žalskega šolnika

Priprava za določevanje dob in za sestavljanje urnika

Celje, 9. januarja. G. Filip Večko, nastavnik na dr. meščanski šoli v Zalcu, je izumil dve koristni pripravi za urade in šole, pripravo za določevanje dob in pripravo za sestavljanje urnika. Oba izuma sta že patentirana pri uradi za zaščito industrijske svojine v Beogradu. Prvi patent ima št. 15.239, drugi pa 15.674.

Priprava za določevanje dob služi predvsem za določevanje službene dobe od nastopa službe do določene, najčiste do današnjega dne. Po uradih je pogosto treba določiti službeno dobo službovalnih oseb. To povzroča precejšnje težave in zahteva mnogo časa, rezultati pa so včasih netočni. Te nedostatke lahko s pripravo za določevanje dob popolnoma odpravimo. Z njo izvršujemo določevanje povsod po istem, enotnem sistemu. S to pripravo se da na zelo enostaven način brez računanja v najkrajšem času določiti službeno dobo kake osebe popolnoma točno in to tudi za primer prekinitve in v vsjetja službene dobe.

Drugi izum pa služi za sestavljanje urnika in po sestavi tudi kot skupen urnik za kakršno koli šolo s poljubnim številom učnih moči ali razredov in oddelkov.

Z Jesenic

Sestanek sokolskega društva se bo vršil drevi ob 20. v Sokolskem domu. Na dnevnem redu so važne društvene zadeve, predvsem sestava kandidatne liste nove društvene uprave za društveno glavno skupščino, ki se bo vršila v sredo, dne 14. t. m. ob 20. uri v Sokolskem domu.

Pomanjkanje stanovanj. V zadnjih mesecih je bilo pri KID sprejetih v službo okoli 600 nameščencev in delavcev, od katerih jih je več kot polovica prišla iz drugih krajev. Vkljub temu, da je bilo v zadnjih letih na Jesenicah in na Javorniku zgrajenih lepo številu novih hiš, je novim delavcem skoraj nemogoče dobiti stanovanje. Med prišeljenjci jih je mnogo, ki imajo družine. Ker je zanje dvojno gospodinjstvo predrago, si na vse načine prizadevajo, da bi v revirju ali vsaj v bližnji okolici dobili kako stanovanje. Stanovanja pa so vsa zasedena in so oddana tudi že v hišah, ki so še v gradnji. Izgleda, da bi se pridobilo v doglednem času nova stanovanja,

je prav malo, ker si bo vsak zelo dobro premislil, predno bo v teh kritičnih hišah začel graditi hišo.

10 letnica dveh sanatorijev

Maribor, 9. januarja.

Pred desetimi leti je Maribor v teh dneh dobil kar dva sanatorija: enega tako rekoč v sredini mesta in vendar izven mestnega šundra, drugega pa tam v Tomšičevem drevoedu. Prvi je last primarija dr. Mirka Černiha, drugi pa primarija dr. Benjamina Ipavca.

Že izredne zdravstvene prilike Maribora nam naravnost narekujejo dolžnost, da si, kakor hitro dobimo objubilne podatke, približno ogledamo oba omenjena sanatorija, in sicer s splošnega zdravstvenega stališča, kakor tudi vsega mariborskega okrožja.

Mariborske in okoliške novice

Vlomi v Bizjakovo urarno in draguljarno. V Gosposki ulici, ki je bil, kakor znano, izvršen dne 4. februarja leta 1937, je bil včeraj dopoldne ponovno predmet kazenske razprave pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Zagovarjati se je moral 37letni mesarski pomočnik Avgust Koler zaradi obtožbe državnega tožila, da je skupno z že obsojenim Francetom Stanekom vlomil v Bizjakovo urarno, dne 11. marca 1937 v Znidarskevo trafiko na Aleksandrovi cesti. Kakor znano, so bile pri vlomu v Bizjakovo urarno ukradene razne dragocenosti v skupni vrednosti preko 100.000 din, medtem ko so bili pri vlomu v Znidarskevo trafiko ukradeni razni koliki v skupni vrednosti okoli 9000 din. Glavni storilec Franc Stanek je bil pred dvema letoma obsojen na 5 let roboje, medtem ko je njegovo pajdaš Avgust Koler pobegnil preko meje in so ga šele pred meseci izsledili ter izročili našim oblastem. Pri razpravi proti Kolerju je bil kot glavna priča zaslišan Franc Stanek, ki je svojega bivšega pajdaša razbremenil, tako da je bil Koler obsojen le zaradi soudeležbe na 8 mesecev strogega zapore in na 600 din globe.

Tisočniki skopneli v slamnjači. Zelarica Jozefa Krajnc iz Rupert je svoje prihranke skrila v slamnjačo. Prihranila si je v teku mesecev že 14.000 din. Ko pa je pred dnevi denar spet prestela, je ugotovila, da ji manjka 4800 din. Zadevo je prijavila orožnikom, ki so doglali, da je omenjeni denar ukradel 36letni vinčar Ivan Neuwirt, pri katerem so ukradeni denar našli, in sicer v šupi pod nekim polovnjakom. Neuwirt se je pri zaslišanju zagovarjal s tem, češ da je hotel z denarjem nakupiti živež za svojih sedem mladoletnih otrok.

Nočno lekarniško službo imata tekoči teden Albaneževa lekarna pri Sv. Antonu v Frankoponovi ulici 18, tel. 27-01, in Kraljeva lekarna na Aleksandrovi cesti 1, tel. 21-79.

14 koles je ukradel v Mariboru in okolici 17letni Ivan F., ki se je moral zaradi tega včeraj dopoldne zagovarjati pred okrožnim sodiščem v Mariboru, Ivan F. je